

VAI TRÒ CÁC BÊN LIÊN QUAN TRONG PHÁT TRIỂN DU LỊCH NÔNG NGHIỆP TẠI CỒN CHIM, TRÀ VINH

Hồ Tiểu Bảo⁽¹⁾, Hoàng Ngọc Minh Châu⁽¹⁾

(1) Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn (VNU – HCM)

Ngày nhận bài: 17/6/2021; Ngày gửi phân biện: 20/6/2021; Chấp nhận đăng: 30/8/2021

Liên hệ email: hotieubao@hcmussh.edu.vn

<https://doi.org/10.37550/tdmu.VJS/2021.04.226>

Tóm tắt

Cồn chim là một cù lao nhỏ thuộc xã Hòa Minh, huyện Châu Thành, tỉnh Trà Vinh, với diện tích tự nhiên là 60ha. Du lịch nông nghiệp tại Cồn Chim phát triển từ tháng 9 năm 2019 và đã đạt được một số thành công nhất định. Bài viết này nhằm mục đích phân tích vai trò các bên liên quan tham gia vào quá trình hình thành và phát triển du lịch nông nghiệp tại Cồn Chim, Trà Vinh. Phương pháp nghiên cứu khảo sát thực địa, kết hợp phỏng vấn sâu các bên liên quan tham gia vào du lịch nông nghiệp tại Cồn Chim và dựa trên tổng hợp, phân tích dữ liệu thứ cấp được sử dụng trong bài nghiên cứu này. Kết quả nghiên cứu cho thấy để các bên liên quan phát huy tối ưu vai trò của mình trong phát triển du lịch nông nghiệp thì cần phải đảm bảo nền tảng vững chắc theo các yếu tố sau: (1) sự quản lý hiệu quả sát sao của chính quyền địa phương; (2) có sự tư vấn chuyên môn ngay khi bắt đầu ý tưởng và sự đồng thuận tham gia của cộng đồng; (3) sự phối hợp nhịp nhàng giữa chính quyền địa phương, các hộ dân, công ty du lịch và chuyên gia tư vấn.

Từ khóa: các bên liên quan, cồn Chim, du lịch nông nghiệp

Abstract

ROLE OF STAKEHOLDERS IN DEVELOPMENT AGRITOURISM IN CON CHIM, TRA VINH

Con Chim is a small island in Hoa Minh commune, Chau Thanh district, Tra Vinh province, with a natural area of 60ha. Agritourism in Con Chim has been developing since September 2019 and has certain achievements. This study aims to analyze the role of stakeholders involved in the formation and development of agritourism in Con Chim, Tra Vinh. Field survey research method combined with depth interviews with stakeholders involved in agritourism in Con Chim and based on synthesis and analysis of secondary data are employed in this study. The results of the research reveal that in order for stakeholders to optimize their role in agritourism development, it is necessary to ensure a solid foundation according to the following factors: (1) close effective management of local government; (2) initially getting expert advices for the idea and community participating consent; (3) homonious coordination between local government, households, travel agencies and consultants.

1. Đặt vấn đề

Cồn Chim là một ấp cù lao với nét đẹp hoang sơ trên dòng sông Cổ Chiên, nơi đây cách trung tâm thành phố Trà Vinh 10km về hướng Đông Bắc theo tuyến đường sông và khoảng 15km theo tuyến quốc lộ 53. Trong quá trình khảo sát thực địa tại Cồn Chim, Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Trà Vinh (Sở VH-TT-DL), Viện Nghiên cứu Phát triển Kinh tế và Du lịch (Viện NCPTKT&DL), Công ty TNHH Thương mại Du lịch Đại Hưng (Công ty Đại Hưng) thấy rằng sinh kế của người dân sinh sống tại Cồn Chim chủ yếu dựa vào hoạt động nông nghiệp: trồng lúa, nuôi thủy sản (tôm, cua, cá...). Bên cạnh đó, Cồn Chim còn có rất nhiều tiềm năng về văn hóa cộng đồng và điều kiện thiên nhiên ưu đãi. Đến đầu năm 2019, mô hình du lịch cộng đồng tại Cồn Chim bắt đầu được hình thành, với chủ trương là người dân tự đầu tư để làm du lịch và được hỗ trợ từ các bên liên quan, Cồn Chim đã bắt đầu đón khách du lịch từ tháng 3/2019 đến tháng 02/2020 đã đón tiếp hơn 100 đoàn khách bao gồm cả khách lẻ và khách đoàn. Ngày 09/9/2019, điểm du lịch cộng đồng Cồn Chim được chính thức ra mắt và đón khách. Từ đó đến hiện nay, Công ty Đại Hưng đóng vai trò là cầu nối giới thiệu và dẫn đoàn khách đến với điểm du lịch Cồn Chim.

Dựa trên những giá trị văn hóa du lịch, giá trị tài nguyên thiên nhiên và các hoạt động trải nghiệm du lịch tại Cồn Chim hiện nay. Nhóm nghiên cứu thấy rằng Cồn Chim đang sở hữu loại hình du lịch nông nghiệp gắn với văn hóa cộng đồng, mang đậm nét làng quê Nam bộ xưa. Sản phẩm du lịch tại Cồn Chim bao gồm: tham quan, trải nghiệm, ẩm thực và mua hàng lưu niệm, mua đặc sản của địa phương gắn với đời sống nông nghiệp của người dân nơi đây.

Sau gần hơn hai năm đi vào hoạt động phục vụ khách du lịch, liệu rằng các bên liên quan đang tham gia vào hoạt động quản lý, tư vấn, khai thác, điều phối và phục vụ khách du lịch... tại Cồn Chim như: Sở VH-TT-DL, Viện NCPTKT&DL, Công ty Đại Hưng, hộ dân cung cấp dịch vụ du lịch (hộ kinh doanh) đã làm tốt vai trò, phát huy tối ưu vai trò của mình trong hoạt động phát triển du lịch nông nghiệp tại Cồn Chim hay chưa? Để trả lời được câu hỏi này, nhóm nghiên cứu tiến hành nghiên cứu "*Vai trò các bên liên quan trong phát triển du lịch nông nghiệp tại Cồn Chim, Trà Vinh*" thông qua việc tìm hiểu, thảo luận vai trò của các bên liên quan, họ có những nhiệm vụ gì và vai trò như thế nào trong việc phát triển du lịch nông nghiệp tại Cồn Chim nói riêng và phát triển du lịch nông nghiệp của tỉnh Trà Vinh nói chung.

2. Cơ sở khoa học và phương pháp nghiên cứu

2.1. Du lịch nông nghiệp

Du lịch nông nghiệp ngày càng trở thành một khái niệm phổ biến toàn cầu, trong đó có Việt Nam. Có nhiều thuật ngữ tiếng Anh tương đương với nội hàm du lịch nông nghiệp bao gồm: "agritourism", "agricultural tourism", "agri-tainment", "farm recreation", "entertainment agriculture"... (Brian J. Schilling và cộng sự, 2006).

Theo ông Nguyễn Đạo Dũng, Phó Vụ trưởng Vụ Lễ hành, Tổng cục Du lịch, cho biết: “*Du lịch nông nghiệp là loại hình du lịch dựa chủ yếu trên nền tảng của hoạt động, không gian sản xuất nông nghiệp với quan điểm phát triển bền vững về môi trường sinh thái và văn hóa*” (Thông tấn xã Việt Nam, 2018).

Có thể thấy, hoạt động du lịch nông nghiệp chính là hoạt động du lịch được phát triển dựa trên các hoạt động sản xuất nông nghiệp và có sự tham gia của những người nông dân hay “*Du lịch nông nghiệp là hoạt động đến với nông trại hoặc nơi sản xuất nông nghiệp nhằm mục đích thụ hưởng, giáo dục và tạo thêm giá trị kinh tế cho chủ sản xuất tại trang trại*”. Tài nguyên để phát triển mô hình du lịch này sẽ bao gồm tất cả các yếu tố hình thành hoạt động sản xuất nông nghiệp, bao gồm: (1) các yếu tố tự nhiên có liên quan hoạt động sản xuất nông nghiệp như thời tiết, khí hậu, canh tác; (2) tư liệu sản xuất, quy trình sản xuất, phương thức và tập quán, kỹ thuật canh tác; (3) con người (Bùi Thị Lan Hương, 2010).

Từ một số khái niệm về du lịch nông nghiệp, điểm đặc biệt của tài nguyên nông nghiệp nêu trên thì du lịch nông nghiệp chính là sự kết hợp giữa các giá trị tự nhiên và giá trị văn hóa truyền thống tại khu vực nông thôn, sự kết hợp giữa nông nghiệp và du lịch, tức là phải có yếu tố giá trị nông nghiệp (hữu hình và vô hình) kết hợp với dịch vụ du lịch, thì sẽ tạo ra sản phẩm du lịch nông nghiệp phục vụ cho du khách. Việc phát triển du lịch nông nghiệp sẽ góp phần bảo tồn các di sản văn hóa vật thể và phi vật thể cũng như các ngành nghề truyền thống (Hương Chi, 2018) của khu vực đồng bằng sông Cửu Long nói chung và của từng địa phương nói riêng, trong đó có Cồn Chim. Như vậy, theo cách hiểu đơn giản, nhóm nghiên cứu đưa ra định nghĩa về du lịch nông nghiệp như sau: “*Du lịch nông nghiệp là hình thức tham gia của du khách tại các không gian sản xuất có yếu tố gắn với nông nghiệp nhằm thỏa mãn các nhu cầu ngắm cảnh, tìm hiểu các giá trị tự nhiên và nhân văn, đồng thời góp phần gia tăng lợi ích kinh tế cho chính chủ sở hữu của điểm đến*”.

Dựa trên các sản phẩm cung ứng cho khách du lịch khi đến tham quan và du lịch tại Cồn Chim như: câu cua, câu tôm, câu cá, làm bánh lá, chơi các trò chơi dân gian gắn với hoạt động nông nghiệp, thưởng thức ẩm thực được chế biến từ nguyên liệu cây nhà lá vườn, nông sản của địa phương cùng với những chương trình du lịch hấp dẫn do Công ty Đại Hưng điều phối... đã cho thấy rằng tại đây, ngoài loại hình du lịch cộng đồng đang phát triển thì bên cạnh đó còn có loại hình du lịch nông nghiệp đã được hình thành, đã và đang thu hút, phục vụ khách du lịch khi đến với Cồn Chim.

2.2. Các bên liên quan và các bên liên quan trong phát triển du lịch

2.2.1. Các bên liên quan

Sự hợp tác của các bên liên quan có nguồn gốc từ lý thuyết về các bên liên quan, có rất nhiều học giả, nhà nghiên cứu trên thế giới đã đưa ra khái niệm hay học thuyết về các bên liên quan theo những lĩnh vực mà họ nghiên cứu. Trong đó có Freeman, người mở rộng trên tác phẩm gốc của Stanford Viện nghiên cứu năm 1963 đã đưa ra định nghĩa như sau: “*Bên liên quan là một nhóm hay cá nhân có ảnh hưởng hoặc chịu ảnh hưởng bởi kết quả hoạt động của tổ chức*” (Freeman, 1984). Theo Thomas Donaldson

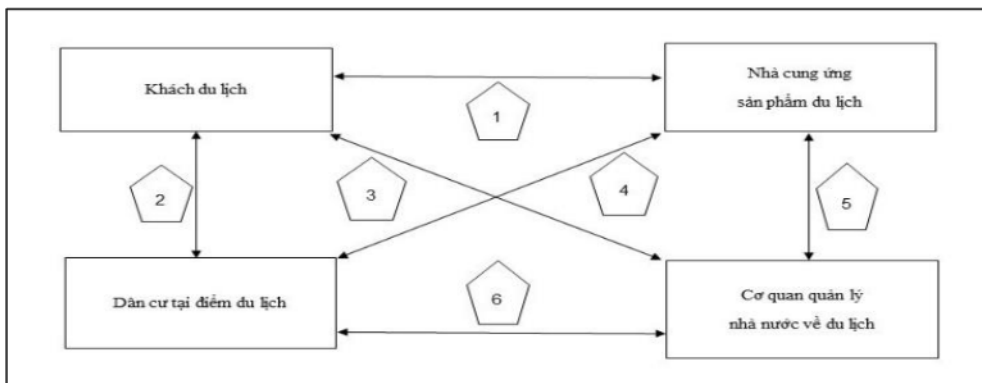
và Lee. L Preston (1995) cũng đưa ra định nghĩa: “*Bên liên quan là nhóm hay cá nhân có lợi ích chính đáng trong tổ chức.* Từ một số định nghĩa do các học giả nghiên cứu đưa ra, có thể khái quát: “*Các bên liên quan là những người hoặc những nhóm người mà quan tâm (hoặc gắn liền) đến việc quyết định, có ảnh hưởng hoặc chịu ảnh hưởng và họ có lợi ích chính đáng trong tổ chức.*”

2.2.2. Các bên liên quan trong phát triển du lịch

Từ một số định nghĩa về các bên liên quan trong một số lĩnh vực như: quản trị, kinh tế... nhóm nghiên cứu tiến hành tìm hiểu và nghiên cứu các quan niệm về các bên liên quan trong phát triển du lịch, cũng như trong lĩnh vực hoạt động du lịch. Trong lĩnh vực du lịch, tổ chức Du lịch Thế giới (UNWTO) cũng xác định các bên liên quan của điểm đến du lịch bao gồm: “*Chuyên gia du lịch, chính quyền, báo chí và các tổ chức truyền thông khác, thêm vào đó là các nhóm lợi ích, cá nhân như: cộng đồng địa phương và nhóm cư dân địa phương cũng được nhận thức là bên liên quan*” (UNWTO, 2002). Đây được xem là những cá nhân hay tổ chức, nhóm thành viên đóng vai trò tác động và được hưởng lợi từ một điểm đến du lịch bất kỳ nào đó.

Theo học giả Michael Coltman, nhà kinh tế học người Mỹ nghiên cứu về du lịch, ông cho rằng các bên liên quan chính của hoạt động du lịch bao gồm: Khách du lịch, nhà cung ứng sản phẩm du lịch, dân cư tại điểm du lịch và các cơ quan quản lý nhà nước về du lịch. Hiệu quả của hoạt động du lịch, cũng như khả năng phát triển bền vững tại một điểm đến du lịch phụ thuộc rất lớn vào mối quan hệ giữa các bên liên quan của hoạt động du lịch (Nguyễn Văn Đình và Trần Thị Minh Hòa, 2009). Như vậy, theo quan điểm của học giả Michael Coltman thì sẽ có bốn bên tham gia đồng thời là bốn bên liên quan chính trong hoạt động du lịch.

Đối với hoạt động phát triển du lịch nói chung, nhà nghiên cứu Trần Thị Minh Hòa dựa vào lý thuyết của học giả Michael Coltman (nhà kinh tế học người Mỹ nghiên cứu về du lịch) các bên liên quan chính của hoạt động du lịch, nhà nghiên cứu đã khái quát các bên liên quan thành mối quan hệ giữa các bên liên quan tham gia vào hoạt động du lịch (Trần Thị Minh Hòa, 2013) theo hình 1:

Hình 1. Sơ đồ mối quan hệ giữa các bên liên quan tham gia vào hoạt động du lịch
Từ việc nêu ra một số quan điểm của các học giả về lĩnh vực du lịch, nhóm nghiên

cứu đã có cái nhìn khái quát từ một số quan niệm nêu trên. Có thể thấy trong một hoạt động du lịch, hay một lĩnh vực du lịch bất kỳ thì các bên liên quan thông thường sẽ bao gồm: các thành viên cộng đồng địa phương, chính quyền địa phương, các tổ chức phi Chính phủ, du khách và nhiều nhóm khác nữa cùng tham gia trở thành các bên liên quan trong hoạt động du lịch cũng như hoạt động phát triển du lịch.

Như vậy, kế thừa lý thuyết của những nhà nghiên cứu trước đó cũng như căn cứ thực tiễn nghiên cứu các bên liên quan chính trong hoạt động du lịch nông nghiệp hiện nay tại Cồn Chim, nhóm nghiên cứu đã xác định bốn bên liên quan chính (gắn bó lâu dài, tác động qua lại lẫn nhau từ lúc mới hình thành điểm du lịch cho đến nay) tham gia vào quá trình hoạt động du lịch và khai thác các giá trị của sản phẩm du lịch nông nghiệp hiện nay là: Hộ kinh doanh, Sở VH TTDL, Viện NCPTKT&DL, Công ty Đại Hưng.

2.3. Phương pháp nghiên cứu

Để hoàn thiện được bài viết, nhóm nghiên cứu đã sử dụng một số phương pháp nghiên cứu sau:

2.3.1. Phương pháp nghiên cứu khảo sát thực địa

Phương pháp khảo sát thực địa được tiến hành tại các hộ kinh doanh du lịch như: hai Ứng, sáu Mai, tư Pha... tại Cồn Chim, được tiến hành để quan sát quá trình trao đổi, tiếp xúc giữa những hộ kinh doanh với khách du lịch, cách thức người chủ nhà chuẩn bị, chào đón, tiếp đãi khách đồng thời quan sát cảm nhận của khách du lịch thông qua cử chỉ, biểu cảm sau khi trải nghiệm các dịch vụ du lịch tại địa phương. Bằng phương pháp này nhóm nghiên cứu thu thập được một số thông tin hữu ích cho bài viết qua những lần nhóm nghiên cứu đến thực địa tại cồn Chim vào tháng 6 năm 2020 đến nay.

2.3.2. Phương pháp phỏng vấn sâu các bên liên quan

Để thực hiện nghiên cứu, tìm kiếm tư liệu cho bài viết, nhóm nghiên cứu đã tiến hành phỏng vấn (PV) sâu trực tiếp các bên liên quan, chủ thể tham gia trong hoạt động du lịch nông nghiệp tại cồn Chim như: Phó Giám đốc (PGĐ) Công ty Đại Hưng, PGĐ Sở VH TTDL tại buổi tọa đàm...

2.3.3. Phương pháp tổng hợp và phân tích dữ liệu thứ cấp

Dựa vào một số tài liệu thu thập từ các bài nghiên cứu, bài viết, tài liệu liên quan đến du lịch Cồn Chim thông qua sách, báo, internet, biên bản tọa đàm “Phát triển chuỗi giá trị du lịch nông nghiệp tại đồng bằng sông Cửu Long trong bối cảnh mới tại Trà Vinh (Mã số: KX.01.52/16-20)”, một số tài liệu trong bài viết được Sở VH TTDL cung cấp... từ đó nhóm nghiên cứu tiến hành lựa chọn và xử lý (phân tích, tổng hợp, so sánh các dữ liệu thứ cấp) nhằm chọn lựa ra những thông tin cần thiết cho nội dung nghiên cứu của bài viết.

3. Kết quả và thảo luận

3.1. Vai trò của các bên liên quan trong phát triển du lịch nông nghiệp tại Cồn Chim

3.1.1. Hộ dân cung cấp dịch vụ du lịch nông nghiệp

Vai trò của các hộ dân cung cấp dịch vụ du lịch nông nghiệp có thể thấy rõ nhất là

dựa vào kinh nghiệm sản xuất của mình, cung cấp các giá trị hình thành sản phẩm du lịch nông nghiệp. Các hộ dân trên còn đã thành thạo trong việc nuôi cấy lúa, các loại rau củ quả và nuôi trồng thủy sản. Với phương thức canh tác luân phiên sản xuất theo mô hình (sáu tháng nước mặn nuôi trồng thủy sản, sáu tháng nước ngọt trồng lúa) đã đem đến cho người dân lợi nhuận đáng kể đặc biệt trong bối cảnh khắp đồng bằng sông Cửu Long đang phải đối mặt với tình trạng những cánh đồng lúa khô héo do hạn mặn thì sản lượng lúa ở Cồn Chim vẫn thu hoạch đều đặn. Điểm đặc biệt ở đây là người dân đều tuân thủ theo các chính sách bảo vệ môi trường, tài nguyên thiên nhiên, tổ chức sản xuất theo mô hình nuôi trồng sạch đảm bảo chất lượng nguồn nguyên liệu sử dụng trong chế biến thực phẩm và sử dụng trong cả thức ăn cho chăn nuôi (Lê Ngọc Kim Tiền, 2020).

Một số hộ dân không tham gia trực tiếp cung cấp dịch vụ du lịch nông nghiệp nhưng vẫn đóng vai trò quan trọng vào chuỗi giá trị du lịch tại Cồn Chim, cung cấp nông thủy sản, nhân lực, trồng lúa sạch, nuôi tôm, vận chuyển khách du lịch quan Cồn Chim... góp phần hình thành nên môi trường nông nghiệp, môi trường văn hóa cộng đồng tại Cồn Chim (PV ông T.M.T – PGĐ Sở VH TTDL).

Có thể thấy, vai trò của các hộ kinh doanh cung cấp các dịch vụ du lịch, sản phẩm du lịch là rất quan trọng. Sau quá trình khảo sát thực địa và phỏng vấn các hộ kinh doanh du lịch tại Cồn Chim, nhiều hộ kinh doanh tại Cồn Chim rất tin tưởng vào vai trò của Sở VH TTDL, vai trò hướng dẫn của Viện NCPTKT&DL và tin vào vai trò điều phối từ phía Công ty Đại Hưng.

Bảng 1. Thống kê các dịch vụ hiện đang được cung cấp cho khách du lịch khi đến Cồn Chim

Hộ kinh doanh	Dịch vụ cung cấp cho khách du lịch
Câu cua - nhà cô tư Pha	Du khách được tự trải nghiệm câu cua, câu tôm và có thể chế biến ăn liền tùy thích, phục vụ cơm trưa (sau khi hoàn thiện hai “homestay” sẽ phục vụ khách lưu trú).
Câu cua - sáu Mai	Cung cấp phương tiện đi lại: cho thuê xe đạp, vận chuyển đồ. Hoạt động giải trí: câu cua, câu tôm...
Trò chơi dân gian - anh Thành	Du khách có thể chơi các trò chơi dân gian: chơi lon, nhảy dây, bắn bi, ném phi tiêu...
Đặt lợp - nhà cô Mèo	Du khách tham quan có thể chiêm nghiệm kỹ năng đan lát của cô Mèo cũng như được học hỏi, thực hành hoạt động đan lát. Cô là một trong ba hướng dẫn viên địa phương.
Bếp xưa Nam bộ - nhà cô Vân	Khách du lịch sẽ được thưởng thức những món ăn dân dã như: nước lá sâm, mứt dừa. Cô Bích Vân là một trong ba hướng dẫn viên địa phương.
Bánh lá - nhà cô ba Sừ	Trải nghiệm quá trình tạo nên món bánh đặc sắc vừa được thưởng thức món bánh lá mơ chấm nước cốt dừa béo ngậy.
Bánh xèo - nhà cô sáu Giàu	Cung cấp chính là đồ ăn - đặc sản (bánh xèo) cho du khách. Ngoài ra còn có: mứt sên, tôm khô phục vụ khách tham quan, trồng và cho khách tham quan vườn rau sạch.
Vườn dừa - bé Thảo	Chị Hạnh bán dừa ta và dừa sim cho khách du lịch, khách đến thì được uống nước dừa tươi, không có đá, khách uống trực tiếp từ trái dừa do gia đình chị chặt sẵn.
Tiệm cơm - nhà chú năm Lương (nay đổi tên là cô Huyền)	Khách du lịch được dùng cơm được nấu từ nguyên liệu được lấy hoàn toàn tại Cồn Chim. Cá được đánh bắt trên sông, tôm, cua được bắt tại vuông tôm trước nhà, rau vườn được trồng, gà thả vườn cũng tự tay nhà chú năm Lương nuôi hoặc là mua từ những hộ dân khác trên cồn để chế biến món ăn.

Đặc sản quê - hai Ưng	Buôn bán các đặc sản địa phương, món hàng lưu niệm cho khách du lịch như: bánh tét Trà Cuôn, tôm khô, áo thun hay những chiếc giỏ đựng được tự tay đan bằng lá dừa...
------------------------------	---

Trước khi tiến hành đăng ký tham gia vào chuỗi cung ứng dịch vụ du lịch cho khách tại Cồn Chim thì các hộ dân tại Cồn Chim phải tham gia các lớp tập huấn kỹ năng về du lịch do Sở VHTTDL tổ chức. Các hộ đăng ký kinh doanh phải cam kết bảo vệ môi trường, cam kết kinh doanh bình đẳng, không chèo kéo khách, cam kết kinh doanh đúng mặt hàng, đúng dịch vụ đã đăng ký. Khi đăng ký kinh doanh mặt hàng hay dịch vụ phục vụ khách du lịch thì không được trùng lặp với các hộ đã và đang kinh doanh phục vụ khách du lịch, phải có sự sáng tạo mới trong kinh doanh, chịu sự quản lý của Công ty Đại Hưng trong một số việc. Như vậy, có thể thấy rằng hộ dân kinh doanh còn có vai trò giữ gìn, bảo vệ môi trường tự nhiên tại Cồn Chim.

3.1.2. Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Trà Vinh

Theo ông T.M.T – PGĐ Sở VHTTDL trình bày tham luận tại tọa đàm Phát triển chuỗi giá trị du lịch nông nghiệp tại đồng bằng sông Cửu Long trong bối cảnh mới tại Trà Vinh (Mã số: KX.01.52/16-20): “Vai trò của nhà nước là lớn nhất, vẫn là vai trò chỉ đạo dưới sự tham gia của doanh nghiệp, cá nhân. Nhà nước tạo ra chuỗi, định hướng chuỗi. Liên quan đến vai trò nào thì sẽ có Sở ban ngành phù hợp theo dõi và hỗ trợ”.

Sở VHTTDL là cơ quan quản lý trực tiếp về du lịch tại Cồn Chim, còn Trung tâm Thông tin Xúc tiến Du lịch là cơ quan hỗ trợ Sở quảng bá, xúc tiến du lịch của tỉnh Trà Vinh trong đó có việc xúc tiến phát triển du lịch Cồn Chim.

Do vậy, có thể thấy vai trò chủ yếu của Sở VHTTDL là bên liên quan, đứng đầu chuỗi giá trị du lịch nông nghiệp tại Cồn Chim, thực hiện chức năng, quyền hạn và nhiệm vụ quản lý nhà nước về du lịch, tạo cơ chế phát triển cho người dân địa phương và công ty du lịch, đề ra kế hoạch, tham mưu lên cấp trên ban hành các chính sách phù hợp. Bên cạnh đó, Sở VHTTDL còn thu hút dự án đầu tư vào du lịch, đầu tư vào xây dựng cơ sở hạ tầng, ủng hộ và kết nối các bên liên quan lại với nhau cùng phát triển du lịch tại Cồn Chim. Trong những năm qua, với vai trò của mình, Sở VHTTDL đã thực hiện được một số công việc đáng chú ý như sau:

- Năm 2019, Sở VHTTDL tổ chức khảo sát và tọa đàm “Du lịch Trà Vinh - Hành trình từ sông ra biển” tại ấp Cồn Chim. Nội dung tọa đàm trao đổi về kết nối tuyến điểm du lịch giữa các doanh nghiệp Thành phố Hồ Chí Minh và Trà Vinh; chia sẻ kinh nghiệm trong việc xây dựng các sản phẩm du lịch đáp ứng nhu cầu của các doanh nghiệp lữ hành... Sở VHTTDL đã hỗ trợ các hộ dân lập các thủ tục đầu tư du lịch cộng đồng theo Nghị quyết số: 70/2018/NQ-HĐND của Hội đồng nhân dân tỉnh, kết quả có 08 hộ đăng ký thực hiện. Hiện triển khai xong và đơn vị đã thẩm định hồ sơ và trình UBND tỉnh phê duyệt giải ngân được 04 hộ, với số tiền trên 600 triệu đồng. Còn 04 hộ đang triển khai thực hiện hồ sơ trong đó có Công ty TNHH Du lịch Đại Hưng (Sở VHTTDL, 2019).

- Sau khi hoàn thành cơ bản việc xây dựng một số sản phẩm tại Cồn Chim, Sở VHTTDL tổ chức các đoàn khảo sát, “tour du lịch làm quen” cho hơn 70 doanh nghiệp

lữ hành ngoài tỉnh đóng góp ý kiến để hoàn thiện các sản phẩm du lịch. Tháng 5/2019, điểm du lịch cộng đồng tiến hành bán thử nghiệm thương mại 15 tour du lịch với hơn 600 lượt khách và được các doanh nghiệp lữ hành, khách du lịch đánh giá cao về chất lượng dịch vụ, các sản phẩm du lịch cộng đồng tại Cồn Chim mang tính đặc trưng riêng, không trùng lặp với các địa phương khác (Trung Tuấn, 2019).

– Để đẩy mạnh phát triển du lịch, Trà Vinh đang thực hiện chính sách hỗ trợ các tổ chức, gia đình, cá nhân đầu tư phát triển du lịch trên địa bàn. Tỉnh hỗ trợ gia đình đầu tư xây dựng nhà ở có phòng cho khách du lịch thuê (homestay) từ 2-5 phòng, với mức hỗ trợ một hộ 30 triệu đồng/phòng; đồng thời hỗ trợ 50% lãi suất vay vốn nhưng không quá 150 triệu đồng/hộ, thời gian tối đa 36 tháng tại các tổ chức tín dụng. Tỉnh cũng hỗ trợ tổ chức, cá nhân đầu tư xây dựng nhà hàng ẩm thực đặc trưng kết hợp đặc sản, hàng lưu niệm có quy mô 200m² trở lên, sức chứa trên 100 khách, với mức hỗ trợ 500.000 đồng/m² xây dựng, tối đa không quá 200 triệu đồng. Bên cạnh đó, Tỉnh hỗ trợ 10% giá trị phương tiện thủy vận chuyển khách du lịch (trên 20 khách) cho tổ chức, hộ gia đình đầu tư mua sắm phương tiện giao thông thô sơ để vận chuyển nhưng không quá 50 triệu đồng/phương tiện (Phương Thảo, 2019). Vào tháng 5/2020 địa phương đã cho ra mắt loại hình dịch vụ “homestay” với hai cơ sở lưu trú tại nhà cô Bích Vân xây dựng năm phòng và cô tư Pha xây dựng hai phòng.

– Thu hút dự án quốc tế, dự án SME cho doanh nghiệp vừa và nhỏ do Chính phủ Canada tài trợ cho Trà Vinh. Qua khảo sát dự án SME cam kết năm 2020 sẽ đồng hành cùng người dân, hỗ trợ người dân phát triển mô hình du lịch này (Lê Ngọc Kim Tiên, 2020).

– Sở VH TTDL phối hợp với Viện NCPTKT&DL tiến hành mở các lớp tập huấn cho các hộ dân sinh sống tại Cồn Chim như: Phát triển du lịch với sự tham gia của cộng đồng địa phương; Quy tắc ứng xử trong hoạt động du lịch, với sự tham gia của hơn 80 người dân sinh sống trên Cồn Chim... (Lâm Hữu Phúc, 2019).

– Sở VH TTDL thành lập Ban Điều hành (Ban Điều phối) du lịch tại Cồn Chim, hiện nay gồm có: Sở VH TTDL Trà Vinh, Công ty Đại Hưng và bà con tại cồn Chim (cô Bích Vân, anh Thành – trưởng ấp), mỗi thành viên trong Ban Điều hành thực hiện nhiệm vụ riêng của mình (PV ông T.M.T – PGĐ Sở VH TTDL).

3.1.3. Viện Nghiên cứu Phát triển Kinh tế và Du lịch

Viện NCPTKT&DL là một chủ thể đóng vai trò quan trọng ngay từ bước đầu hình thành du lịch tại Cồn Chim. Là một trong những người tiên phong xây dựng mô hình du lịch cộng đồng tại Cồn Chim, TS. Tạ Duy Linh đã triển khai các buổi tập huấn cho người dân địa phương hiểu thế nào là du lịch và làm dịch vụ du lịch, tư vấn hộ kinh doanh trang trí nhà cửa, công ra vào, vận động người dân tham gia vào du lịch... Vai trò của Viện đóng góp rất lớn cho việc hình thành và phát triển du lịch tại Cồn Chim hiện nay.

3.1.4. Công ty TNHH Thương mại Du lịch Đại Hưng

Công ty Đại Hưng hiện là công ty du lịch duy nhất được phép khai thác du lịch, đóng vai trò điều phối khách du lịch đến với Cồn Chim, đóng vai trò là cầu nối giới thiệu và dẫn

đoàn khách đến với điểm du lịch Cồn Chim, quản lý các hộ kinh doanh du lịch đã có qua đăng ký với Công ty Đại Hưng và Sở VH TTDL (PV chị T.T.T – PGĐ Công ty Đại Hưng).

Công ty Đại Hưng giữ vai trò điều phối đoàn khách một cách hợp lý nhất cho các hộ kinh doanh trên cồn, tùy vào nhu cầu tham quan của khách mà công ty chọn điểm tham quan thích hợp... Khi tham gia trong chuỗi cung ứng thì các hộ kinh doanh sẽ được công ty quảng bá và sẽ được chia sẻ lợi nhuận hợp lý. Sự phân chia đoàn khách đến tham quan các điểm, hộ dân trên cồn được diễn ra luân phiên để đảm bảo công bằng giữa các hộ kinh doanh, mỗi hộ đều sẽ được đón khách và có thêm thu nhập từ hoạt động du lịch như việc hôm nay đoàn này ghé ăn uống tại nhà cô tư Pha thì đoàn khác sẽ đến nhà cô năm Strong... Khi đoàn khách có nhu cầu tham quan điểm nào thì công ty sẽ báo tin cho hộ kinh doanh về số lượng, đặc điểm đoàn khách, nhu cầu của đoàn khách qua ứng dụng “zalo” chung, như vậy bà con sẽ có thời gian chuẩn bị phục vụ chu đáo... Bên cạnh đó, Công ty Đại Hưng còn điều phối trực tiếp ba cộng tác viên và là hướng dẫn viên địa phương.

Bên cạnh đó, Công ty Đại Hưng còn có vai trò đầu tư, xây dựng công chào du khách mà hiện nay công chào đã xuống cấp, cho vẽ bảng chữ “Về Cồn Chim người quê chỉ có tấm lòng” để cho khách du lịch “check-in”, đầu tư vào bản chỉ dẫn cho du khách tham quan...

Công ty Đại Hưng hướng dẫn những hộ đăng ký kinh doanh phục vụ khách tự trang trí công chào, bố trí lại cảnh quan xung quanh nhà. Việc thiết kế ý tưởng sẽ do Công ty Đại Hưng kết hợp với các thầy bên Viện NCPTKT&DL và Sở VH TTDL tư vấn cho từng hộ kinh doanh, tùy vào điều kiện và sở thích của mỗi hộ mà công chào được thi công, đảm bảo không được giống nhau...

3.2. Thảo luận

Kết quả nghiên cứu cho thấy hiện nay các bên liên quan hầu như đều đã thể hiện tốt vai trò của mình trong quá trình phát triển du lịch nông nghiệp tại Cồn Chim. Nhóm nghiên cứu đã thống nhất và đưa ra ba yếu tố quan trọng nhất, quyết định đến việc thực hiện tối ưu các vai trò của các bên liên quan trong phát triển du lịch nông nghiệp tại Cồn Chim như sau:

(1) *Sự quản lý hiệu quả sát sao của chính quyền địa phương*: Sở VH TTDL luôn là người giữ vai trò chủ đạo và vai trò đứng đầu trong công tác quản lý, công tác này phải được thực hiện được thường xuyên, giữ vai trò liên kết các bên liên quan lại với nhau trong hoạt động cung ứng dịch vụ du lịch, hỗ trợ khi các bên liên quan cần sự giúp đỡ...

(2) *Có sự tư vấn chuyên môn ngay khi bắt đầu ý tưởng và sự đồng thuận tham gia của cộng đồng*: Điều này đã được chứng minh qua quá trình hình thành và phát triển du lịch tại Cồn Chim, từ việc người dân nơi đây ban đầu chỉ sống dựa vào hoạt động khai thác thuần về nông nghiệp là chủ yếu, từ khi có sự tư vấn chuyên môn từ phía Viện NCPTKT&DL của TS. Tạ Duy Linh và các thầy cô khác từ một số trường đại học..., các hộ kinh doanh nhận sự hỗ trợ tích cực nên đã mạnh dạng chuyển đổi phần nào từ kinh tế nông nghiệp sang kinh tế nông nghiệp và kinh tế dịch vụ. Bên cạnh đó, sự đồng thuận tham gia của cộng đồng là rất lớn, nó quyết định đến sự thành công của chuỗi cung ứng dịch vụ du lịch nông nghiệp tại Cồn Chim. Các hộ dân tại Cồn Chim đang tham gia chuỗi cung ứng du lịch hay chưa tham gia đều có chung một tiếng nói và có chung một sự đồng

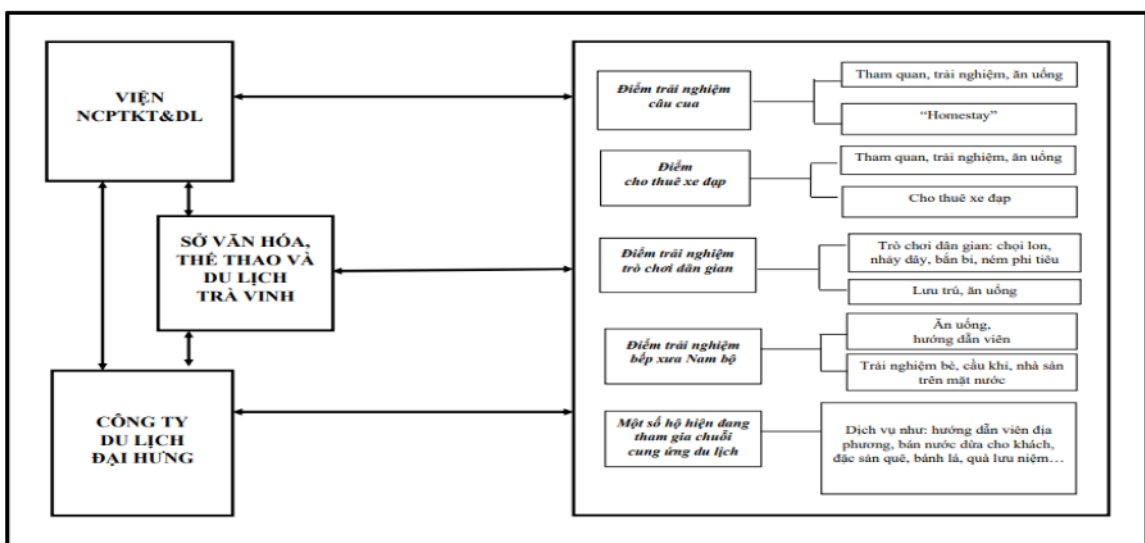
thuận, cùng nhau phát triển văn hóa cộng đồng, phát triển kinh tế địa phương...

(3) Sự phối hợp nhịp nhàng giữa chính quyền địa phương, các hộ dân, công ty du lịch và chuyên gia tư vấn: Giữa bốn chủ thể liên quan có một sự phối hợp rất nhịp nhàng, luôn đặt lợi ích của các hộ kinh doanh lên đầu tiên, mỗi bên liên quan đều giữ đúng vai trò và trách nhiệm của mình, đảm bảo công bằng về chia sẻ lợi ích kinh tế giữa các hộ kinh doanh. Mỗi bên liên quan tham gia với mục đích là phát triển du lịch địa phương, mỗi bên đều tin tưởng vai trò của các bên liên quan... đây có thể được xem là yếu tố quan trọng nhất.

Sự phối hợp nhịp nhàng còn thể hiện qua việc, trước khi đoàn khách xuống tham quan, phía bên công ty sẽ xuống địa bàn khảo sát kỹ lưỡng và phân chia nhiệm vụ cho từng hộ thực hiện đem đến sự chuyên nghiệp trong việc tiếp đón và thực hành trải nghiệm từng loại hình dịch vụ của du khách. Kết thúc chương trình du lịch, cả hai bên sẽ họp lại, nêu những điểm thực hiện tốt và chưa tốt để cùng nhau rút kinh nghiệm và hướng tới mô hình phát triển hoàn thiện hơn.

Ngoài ra còn có sự phối hợp nhịp nhàng giữa các hộ kinh doanh với nhau hình thành mạng lưới kết nối bền chặt giữa các thành viên trong cộng đồng là yếu tố biểu hiện rõ nét hơn cả. Trong quá trình tiếp đón đoàn khách, các hộ gia đình được phân công nhiệm vụ sẽ chuẩn bị chu đáo để thực hiện còn những hộ không được phân công hoặc không tham gia vào du lịch sẽ hỗ trợ, giúp đỡ các khâu chuẩn bị. Từ đó, góp phần tạo ra nguồn thu nhập mới cho các hộ gia đình không tham gia du lịch ở xung quanh trong cộng đồng. Trong cộng đồng người dân tại Cồn Chim luôn có sự đồng lòng nhất quán nên mọi công việc trong địa phương đều được giải quyết nhanh chóng dưới sự đồng thuận của mọi người. Người dân địa phương có ý thức về những gì đang diễn ra tại nơi sinh sống, tích cực học hỏi, lắng nghe và thực hiện tuân thủ các nội quy, quy tắc đề ra.

Có thể khái quát vai trò của các bên liên quan trong hoạt động cung ứng du lịch và phát triển du lịch nông nghiệp tại Cồn Chim, Trà Vinh theo hình 2.

Hình 2. Sơ đồ thể hiện mối quan hệ vai trò của các bên liên quan trong hoạt động du lịch nông nghiệp tại Cồn Chim

Nhìn vào sơ đồ có thể thấy rằng, Sở VH TTDL sẽ luôn đóng vai trò là trung tâm trong hoạt động du lịch nông nghiệp tại Côn Chim. Các hộ kinh doanh nơi đây có sự liên kết với Công ty Đại Hưng cùng với Viện NCPTKT&DL có vai trò kết nối khách du lịch và địa phương. Mạng lưới kết nối tại Côn Chim thể hiện qua sự liên kết giữa chính quyền, cơ quan quản lý nhà nước về du lịch với các tổ chức phi chính phủ, doanh nghiệp du lịch với địa phương và liên kết giữa các thành viên trong cộng đồng với nhau, mỗi bên liên quan giữ vai trò và tác động qua lại với nhau trong phát triển hoạt động du lịch nông nghiệp tại Côn Chim.

Bên cạnh đó vẫn còn một số bất cập, hạn chế như sau: Mặc dù hiện nay, các bên liên quan đều thực hiện tốt vai trò của mình trong phát triển du lịch nông nghiệp tại Côn Chim. Nhưng bên cạnh đó vẫn còn một số điểm chưa đạt hiệu quả do công tác quản lý chưa triệt để cũng như do một số hộ dân chưa thật sự làm đúng với cam kết ban đầu. Cam kết của các hộ dân với Công ty Đại Hưng hiện nay chỉ là cam kết bằng miệng do vậy một số ít hộ dân ở Côn Chim đã tự ý kinh doanh mà không đăng ký với công ty, nhiều hộ ban đầu đăng ký kinh doanh dịch vụ này nhưng sau đó lại kinh doanh thêm các dịch vụ của một số hộ lân cận dẫn đến trùng lặp và mất đi cơ hội kinh doanh của các hộ khác... (PV chị T.T.H – Chủ hộ Vườn dừa – bé Thảo). Hiện nay, qua quá trình khảo sát thực địa, hiện có ba hộ kinh doanh thêm các mặt hàng khác mà không thông qua đăng ký với Công ty Đại Hưng.

Tại Côn Chim, một số hộ kinh doanh đã bắt đầu có sự chèo kéo khách du lịch đi lẻ, hay đi đoàn mà không liên hệ trước với Công ty Đại Hưng... dẫn đến khâu quản lý tại Côn Chim chưa chặt chẽ. Công ty vẫn chưa có giải pháp để kiểm soát khách lẻ tham quan tại cồn. Khách tham quan lẻ không thông qua công ty thì các hộ kinh doanh tự đón khách (tự thu tự chia lợi nhuận), tự cung cấp dịch vụ. Do vậy, công ty khó kiểm soát chất lượng dịch vụ và khó kiểm soát vệ sinh môi trường...

4. Kết luận

Việc nghiên cứu vai trò của các bên liên quan trong hoạt động phát triển du lịch nông nghiệp tại Côn Chim, Trà Vinh đã cho thấy rằng để các bên liên quan phát huy tối ưu vai trò của mình thì cần phải đảm bảo nền tảng vững chắc theo ba yếu tố: (1) sự quản lý hiệu quả sát sao của chính quyền địa phương; (2) có sự tư vấn chuyên môn ngay khi bắt đầu ý tưởng và sự đồng thuận tham gia của cộng đồng; (3) sự phối hợp nhịp nhàng giữa chính quyền địa phương, các hộ dân, công ty du lịch và chuyên gia tư vấn.

Vai trò của các bên liên quan là không đồng nhất với nhau và cũng không là cố định, như việc từ trước khi mới hình thành hoạt động du lịch thì vai trò của Viện NCPTKT&DL là rất quan trọng trong việc kêu gọi, hướng dẫn người dân làm du lịch, và tiến hành tổ chức các chương trình du lịch trải nghiệm, dẫn khách du lịch về Côn Chim... Sau khi đi vào hoạt động ổn định thì vai trò của Công ty Đại Hưng là rất quan trọng trong việc tổ chức, chia sẻ lợi nhuận, điều phối khách du lịch đến từng hộ kinh doanh... Nhưng suy cho cùng, để phát triển bền vững loại hình du lịch cộng đồng nói chung và loại hình du lịch nông nghiệp nói riêng tại Côn Chim thì cần các bên liên quan phải thực hiện tốt vai trò của mình và Sở VH TTDL tỉnh Trà Vinh phải đóng vai trò đứng đầu chuỗi giá trị, liên kết các bên liên quan lại với nhau, cùng nhau hỗ trợ và

chung tay phát triển du lịch tại Côn chim theo định hướng phát triển bền vững.

Trong tương lai, việc phát huy tốt hơn nữa các vai trò các bên liên quan sẽ góp phần đảm bảo chất lượng chương trình du lịch, giúp nâng cao giá trị sản phẩm du lịch cho khách du lịch, giúp cho các hộ kinh doanh ở đây phát triển thêm thu nhập từ hoạt động phục vụ khách du lịch, ngoài thu nhập chính là từ hoạt động nông nghiệp thuần túy. Kết quả của bài viết này là gợi ý hữu ích trong việc phát triển vai trò của các bên liên quan trong phát triển du lịch nông nghiệp tại Côn Chim cũng như là nền tảng cơ sở cho việc tiếp tục nghiên cứu phát triển du lịch tại Côn Chim sau này.

Lời cảm ơn

Nghiên cứu này được tài trợ bởi Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh, trong khuôn khổ đề tài KHCN mã số “C2021-18b-06”.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Brian J. Schilling và cộng sự (2006). Does Agritourism Enhance Farm Profitability. *Journal of Agricultural and Resource Economics*, 39(1), 69-87.
- [2] Bùi Thị Lan Hương (2010). *Du lịch nông nghiệp và du lịch nông thôn*. Trường cán bộ quản lý Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn II.
- [3] Freeman (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Pitman Marshall, MA.
- [4] Hương Chi (2018). *Du lịch nông nghiệp Việt Nam tìm hướng phát triển*. <<https://vnexpress.net/du-lich-nong-nghiep-viet-nam-tim-huong-phat-trien-3730278.html>>.
- [5] Lâm Hữu Phúc (2019). *Phát triển du lịch cộng đồng tại Côn Chim, cần có giải pháp mang tính bền vững trước mắt và lâu dài*. <<https://svhttvdl.travinh.gov.vn>>.
- [6] Lê Ngọc Kim Tiền (2020). *Khai thác tài sản địa phương trong phát triển du lịch cộng đồng ấp Côn Chim xã Hòa Minh huyện Châu Thành tỉnh Trà Vinh* (Đề tài nghiên cứu khoa học sinh viên). Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn.
- [7] Nguyễn Văn Đỉnh và Trần Thị Minh Hòa (2009). *Giáo trình Kinh tế Du lịch*. NXB Đại học Kinh tế Quốc dân.
- [8] Phương Thảo (2019). *Trà Vinh ra mắt điểm du lịch cộng đồng Côn Chim*. <<http://baodulich.net.vn/Tra-Vinh-ra-mat-diem-du-lich-cong-dong-Con-Chim-0703-20293.html>>.
- [9] Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Trà Vinh (2019). Báo cáo hoạt động Văn hóa, Thể thao và Du lịch năm 2019, Chương trình công tác năm 2020.
- [10] Thomas Donalason và Lee. L Preston (1995). The Stakeholder Theory of the Corporation: Concepts, Evidence, and Implications. *Academy of Management Review*, 20(1), 65-91.
- [11] Thông tấn xã Việt Nam (2018). *Du lịch nông nghiệp Đồng bằng sông Cửu Long - tiềm năng bỏ ngỏ*. <<https://baocantho.com.vn/du-lich-nong-nghiep-dong-bang-song-cuu-long-tiem-nang-bo-ngo-a103194.html>>, truy cập vào lúc 17g00 ngày 30/5/2021.
- [12] Trần Thị Minh Hòa (2013). Hoàn thiện mối quan hệ giữa các bên liên quan nhằm phát triển hoạt động du lịch tại Việt Nam. *Tạp chí Khoa học Đại học Quốc gia Hà Nội*, 29(3), 19-28.
- [13] Trung Tuấn (2019). *Trà Vinh: Ra mắt điểm du lịch cộng đồng đầu tiên*. <<https://www.travinh.gov.vn/1426/37932/72568/598957/tin-tuc-su-kien/tra-vinh-ra-mat-diem-du-lich-cong-dong-dau-tien>>.
- [14] UNWTO (2002). *Crisis Guidelines for the Tourism Industry*. Madrid: UNWTO.